

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder

SØGNE KOMMUNE INGENIØRVESENET
Postboks 1051
4682 Søgne

Arendal / Kristiansand, 5. oktober 2018

Deres ref.:
Bjørn Fugledal

Vår ref.(bes oppgitt ved svar):
2017/2936
Saksbehandler:
Ildikó Nordensvan

Inspeksjonsrapport: Inspeksjon ved Høllen renseanlegg Kontrollnummer: 2018.090.I.FMAV

Kontaktpersoner ved inspeksjonen:

Fra virksomheten:
Bjørn Fugledal

Fra Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder:
Ildikó Nordensvan

Andre deltagere fra virksomheten:
Øyvind Pettersen (Søgne kommune)
Petter Jørgensen (Songdalen kommune)
Kjetil Breistein (Songdalen kommune)
Paal M. Kristensen (Søgne kommune)
Marte P. Fylkesnes (Songdalen kommune)
Jan Ove Bjelland (Songdalen kommune)
Eirik Djuve (Søgne kommune)
Einar Linga Larsen (Søgne kommune)
Torleif Jacobsen (Kristiansand kommune)

Andre deltagere fra Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder:
Ole Martin Aanonsen

Resultater fra inspeksjonen

Denne rapporten omhandler resultatet fra inspeksjon ved Høllen avløpsrenseanlegg, inkludert avløpsnett i Søgne kommune og Songdalen kommune den 6. september 2018. Rapporten er å anse som endelig dersom vi ikke får tilbakemelding om faktiske feil innen to uker etter at rapporten er mottatt.

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder avdekket 2 avvik og ga 1 anmerkning under inspeksjonen.

Avvik:

- Det er ikke gjennomført en dokumentert risikovurdering for avløpsanlegget.

- Songdalen kommune har mangelfull registrering av avvik innen avløpsområdet.

Anmerkning:

- Søgne kommune bør definere avvik tydeligere innenfor fagområdet avløp.

Avvik og anmerkninger er nærmere beskrevet fra side 4 og utover i rapporten.

Oppfølgingen etter inspeksjonen er nærmere beskrevet på side 3.

Elektronisk dokumentert godkjenning, uten underskrift

5. oktober 2018	Ildikó Nordensvan	Bjørn Stokke
dato	kontrollør	seniorrådgiver
	Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder	

Kopi av rapporten sendes til:

- Søgne kommune

1. Informasjon om den kontrollerte virksomheten

Ansvarlig enhet

Navn: SØGNE KOMMUNE INGENIØRVESENET og SONGADALEN KOMMUNE	
Organisasjonsnr. (Søgne kommune): 974614022	Eies av: 918781390
Bransjenr. (NACE-kode): 42.110 - Bygging av veier og motorveier	

Kontrollert enhet

Navn: Høllen renseanlegg, inkludert avløpsnett	Anleggsnr.: 1018.0053.01
Kommune: Søgne og Songdalen	Fylke: Vest-Agder
Anleggsaktivitet: Avløpsnett og -rensing	
Tillatelse gitt: 8. mars 1991	Sist endret:

2. Bakgrunn for inspeksjonen

Inspeksjonen ble gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven overholdes. Fylkesmannens miljøvern avdeling har gjennomført inspeksjonen for å følge opp melding om spesielle utslippshendelser og oppfølging av egenkontrollrapport for 2016 og 2017. Tillatelsen fra 1991 er stilet til Søgne kommune og Songdalen kommune, og de er ansvarlige for å følge opp tillatelsens vilkår. Det var ved tilsynet enighet om at inspeksjonsrapporten sendes til begge kommuner. Søgne kommune og Songdalen kommune har samarbeidsavtale, datert 17.09.2013 Songdalen og 25.09.2013 Søgne, hvor det er omtalt noen ansvarsområder. Avtalen og modellen med vertskommune og samarbeidskommune er imidlertid ikke inntatt i tillatelsen.

Inspeksjonstema

- Internkontroll
- Prosess og renseutstyr
- Utslipp til luft
- Utslipp til vann
- Avfall

Rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

Andre forhold: Saker som framkom under inspeksjonen og som det kan være nyttig for virksomheten og saksbehandlere å kjenne til. Her kan også inngå kommentarer til tema som ble tatt opp under inspeksjonen, men der det ikke ble gitt avvik eller anmerkninger.

3. Oppfølging etter inspeksjonen

Søgne kommune og Songdalen kommune plikter snarest å rette opp de avvik som er beskrevet i denne rapporten. For at Fylkesmannen skal kunne avslutte saken, må kommunene innen 16. januar 2019 sende en skriftlig redegjørelse som viser hvordan avvik er rettet.

Vi ber også om at dere sender inn en kort redegjørelse for hvordan anmerkningen er vurdert, eventuelt hvordan den vil bli fulgt opp.

Vi ber om at dere sender svarbrevet eller e-post (fmavpost@fylkesmannen.no) til Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder v/Ildikó Nordensvan.

4. Vedtak om gebyr

Vi viser til varsel og informasjon om gebyrplikt som ble gitt til virksomheten den 29. juni 2018. Virksomheter skal betale gebyr for kontroll utført av Fylkesmannen i samsvar med § 39-3 i forurensningsforskriften. Gebyret skal dekke kostnader med forberedelser, gjennomføring og oppfølging av kontrollen. Gebyrsatser for kontroll av virksomheter etter forurensningsloven er fastsatt i forurensningsforskriften §§ 39-7 og 39-8.

På bakgrunn av medgått og forventet ressursbruk vil Høllen renseanlegg bli ilagt et gebyr på kr 28 900,- for inspeksjonen, jf. forurensningsforskriften §§ 39-7 og 39-8. Dette tilsvarer gebyrsats 1 for tilsyn av inntil en dags varighet. Virksomheten vil få tilsendt en faktura fra Miljødirektoratet for innbetaling til statskassen. Vi viser forøvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 for ytterligere informasjon om innkreving av gebyr til statskassen.

Klageadgang

Vedtaket om gebyr kan påklages til Miljødirektoratet, jf. § 28 i forvaltningsloven. Eventuell klage bør være skriftlig begrunnet og adressert til Miljødirektoratet, men sendes via Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder. Fylkesmannen vil vurdere endring av vedtaket eller sende saken videre til Miljødirektoratet for endelig vedtak. En eventuell klage vil ikke få oppsettende virkning, og gebyret som er fastsett ovenfor må betales inn. Dersom Miljødirektoratet tar klagen til følge, vil for mye innbetalt beløp bli refundert.

5. Offentlighet i forvaltningen

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via postjournalen til Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder (jf. offentleglova).

6. Avvik

Vi fant følgende avvik under inspeksjonen:

Avvik 1

Det er ikke gjennomført en dokumentert risikovurdering for avløpsanlegget.

Avvik fra:

Forskrift om systematisk helse-, miljø og sikkerhet i virksomheter (Interkontrollforskriften) § 5 punkt 6

Kommentarer:

Internkontrollforskriften krever at virksomheter kartlegger farer og problemer og på den bakgrunn vurderer risiko, samt utarbeider tilhørende planer og tiltak for å redusere risiko. Miljørisikovurdering på et avløpsanlegg, som et verktøy, bidrar til å redusere sannsynligheten for at det ytre miljøet blir berørt av driftsforstyrrelser og hendelser knyttet til transport og behandling av avløpsvann. På bakgrunn av risikoanalysen vil kommunen også kunne minske konsekvensene når uønskede hendelser likevel inntreffer.

Det er ikke utarbeidet en risikovurdering for Høllen avløpsanlegg. Med avløpsanlegget mener vi både renseanlegg og avløpsnett i Søgne kommune og Songdalen kommune.

Under tilsynet opplyste vi om rapporten fra Norsk Vann (Avløpsanlegg – Risikovurdering for ytre miljø - Rapport 197/2013) som kan benyttes i forbindelse med arbeidet med risikovurderingen. Vedlegg 3 i denne rapporten kan brukes som utgangspunkt for en basisliste for identifisering av hendelser som kan tas med i arbeidet med risikovurderingen.

Det er også viktig at kommunene innarbeider klimatilpasning som tema i risikovurderingen. Vi forutsetter at kommunene vurderer hvordan avløpsanlegget vil bli påvirket av fremtidige klimaendringer, fremtidige nedbørsmengder, flomsituasjoner, avrenning/vannføring, flom m.m. og hvilke konsekvenser og virkninger forventede framtidige nedbørsmengder vil ha på avløpsnettet.

Videre er det viktig at kommunene reviderer sine beredskapsplaner og innarbeider risiko- og tiltaksvurderingene i disse. Beredskapsplan mot akutt forurensning skal baseres på miljørisikovurderingen (ROS-analysen), og være tilpasset den miljørisiko som virksomheten til enhver tid representerer.

Avvik 2

Songdalen kommune har mangelfull registrering av avvik innen avløpsområdet.

Avvik fra:

Forskrift om systematisk helse-, miljø og sikkerhet i virksomheter (Interkontrollforskriften) § 5 punkt 7

Kommentarer:

Internkontrollforskriften krever at virksomheten skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i forurensingslovverket.

Kommunen har et system for avviksbehandling, men dette systemet er sjeldent benyttet for å registrere avvik innenfor fagområdet avløp. Utslippshendelser fra pumpestasjoner til Songdalselva sommeren 2018 er typiske eksempler på hendelser som burde ha vært registrert som avvik. Kommunen har heller ikke en skriftlig og tydelig/spesifikk definisjon av hva de regner som avvik, eller tydelige rutiner for avviksbehandling innenfor avløpsområdet. Kommunen loggfører hendelser, men systematisk gjennomgang av hendelsene mangler. Vi mener uansett at loggføring av hendelser ikke erstatter avviksbehandling.

De ansatte må være kjent med definisjonen og rutinene for avvikshåndtering slik at avvikssystemet kan fungere bedre.

7. Anmerkninger

Følgende forhold ble anmerket under inspeksjonen:

Anmerkning 1

Søgne kommune bør definere avvik tydeligere innenfor fagområdet avløp.

Kommentarer:

Søgne kommune har et system for avviksregistrering, men kommunen kunne fremvise få registrerte avvik innen avløp. Fylkesmannen mener at lavere terskel for registrering av avvik og tydelig definisjon på hva som skal registreres som avvik vil føre til økt praktisk bruk av avvikssystemet.

8. Andre forhold

Søknad om ny (totalrevidert tillatelse)

Fylkesmannen har varslet revidering av tillatelse i brev av 30.5.2018.

Tillatelsen er fra 1991 og vi vurderer det slik at det er behov for å oppdatere tillatelsen i henhold til gjeldende regelverk for avløpsområdet siden regelverket og forventningene har blitt endret vesentlig.

Etter forurensningsloven § 18 tredje ledd har forurensningsmyndigheten en generell adgang til å endre en utslippstillatelse når det er gått ti år etter at den er gitt. Vi viser også til forurensningsforskriften § 14-16 om vesentlige endringer. Kommunen(e) må da søke om ny tillatelse selv om de faktiske utslippene fortsatt ligger innenfor de fastsatte grensene.

Vi vurderer å omgjøre og totalrevidere tillatelsen. I den forbindelse vil vi be Søgne kommune og Songdalen kommune om å gjennomgå alle sider ved avløpsrenseanlegget, inkludert ledningsnett og sende inn en ny søknad innen **16. januar 2019**.

Søknaden skal som et minimum inneholde:

- søkerens navn og adresse: angivelse av den ansvarlige for driften, beskrivelse av ev. samarbeid/interkommunale avtale,
- redegjørelse for forholdet til eventuelle oversikts- og reguleringsplaner,
- oppdatert dokumentasjon på tettbebyggelsens utbredelse (areal) og størrelse (pe beregnet BOF₅ etter NS 9426 eller annet),
- beskrivelse av anlegget, den teknologi som er valgt, vurdering av anlegget tilstand og behovet for fornyelse/oppgradering,
- fremtidsplan for oppgradering av anlegg,
- oversikt over råstoffer og hjelpestoffer,

- beskrivelse av energikilder, forbruk av energi og energi som genereres av virksomheten,
- beskrivelse av alle utslipp til luft, vann og grunn som virksomheten kan forårsake og hvilken virkning denne kan få,
- opplysning om utslippspunkt til vann (koordinater)
- resultat/rapport etter den siste resipientundersøkelsen
- oversikt over interesser som antas å bli berørt av virksomheten,
- beskrivelse av tiltak for å begrense generering av avfall, herunder muligheter for gjenvinning, og øvrig håndtering av avfall, (slamhåndtering)
- beskrivelse av teknikker som kan forebygge eller begrense forurensning og skadevirkningene av denne.

Tilbakemelding på episoder med utslipp til Songdalselva

Vi viser til vårt varsel om pålegg om miljøundersøkelser, datert 29.06.2018 og redegjørelse fra Songdalen kommune, datert 17.08.2018 og kommentar fra Søgne kommune 05.07.2018.

Gjennomgang av utslippshendelser og hendelsesforløpet var hovedtema ved tilsynet. Det ble bl.a. redegjort for at strømstansene som forårsaket kloakkutslipp fra pumpestasjoner ikke var varslet av E-verket. Ved tilsynstidspunktet har kommunen allerede planlagt møte med E-verket for å sikre at rutine for varsling vil fungere i fremtiden. Vi tar dette til orientering og forutsetter at kommunene jobber aktivt for å hindre hendelser som gir utslipp av urensset avløpsvann. I den sammenheng viser vi til avvik 1 hvor vi påpeker at miljørisikovurdering et viktig og godt verktøy for å forbygge uønskede hendelser og redusere konsekvenser.

Varslingsrutiner ble i tillegg presisert ved tilsynet og avklart at hendelser i betydning må rapporteres til Fylkesmannen.

Vi har i forkant av tilsynet mottatt vurderinger og beregninger av utslipp etter hendelsen den 5. juni 2018, jf. prosjektnummer 18010-6 Søgneelva, notat av 17.08.2018, NIVA. Notat fra NIVA konkluderer med at utslippsepisoden trolig «ikke kan ha medført uønsket plantevekst av betydning». Vi vil likevel bemerke at beregningene og vurderingene gjelder kun nitrogen og fosfor, men omtaler ikke om oksygenforbrukende stoffer. Vi er også kjent med det er gjennomført supplerende miljøundersøkelser, men resultat forelå ikke ved tilsynstidspunktet. Vi ber derfor om at Songdalen kommune sender rapporten til oss så fort som mulig.

9. Dokumentunderlag

Lovgrunnlaget for inspeksjonen var:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) med underliggende forskrifter
- Forskrift om begrensnig av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)

- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven fra Fylkesmannen

Fremlagt dokumentasjon som ble benyttet for å verifisere faktiske forhold:

- Beskrivelse av internkontroll
- Oversikt (innholdsfortegnelser) over gjeldende dokumenter i internkontroll/kvalitetssikringssystemet.
- Organisering og ansvar innen avløpsområdet
- Mål og rutiner for driften
- Hovedplan vann og avløp
- Saneringsplan
- Handlingsplan
- Oversikt over avvik (Søgne kommune)
- Resultater og overvåking (Søgne kommune)
- NIVA notat fra 2016 og 2018